

De Enkhuizer communiebank

- 3 -

De symboliek en de betekenis van de afbeeldingen aan de Enkhuizer communiebank.



Voorzijde communiebank Oud-Katholieke parochiekerk Enkhuizen

In de voorgaande artikelen is de betekenis van het Lam Gods dat wordt geofferd (achterzijde) en dat uiteindelijk triomferend op het boek met de zeven zegels (voorzijde) staat, besproken. Links en rechts van het Lam op het boek zijn nog twee afbeeldingen uitgesneden: links de ark van het Verbond en rechts daarvan de tafel met toonbroden.

Vervaardiging ark en tafel

Ark en tafel werden vervaardigd toen Israël vanuit de slavernij in Egypte veertig jaren door de woestijn werd geleid om tenslotte het "belofde" land binnen te gaan. Over deze vervaardiging lezen we in het boek Exodus.

Zie o.a. Ex. 25-27: het maken van een heiligdom (25,1-9); de ark (25,10-22); de tafel (25,23-30); de lampenstandaard (25,31-40); de tabernakel zelf (26,1-37); het brandofferaltaar (27,1-8).

In Exodus 40 lezen we over de ingebruikname van de tabernakel en de heiliging van alle daarbij behorende voorwerpen. Ook wordt verslag gedaan van Gods zichtbare aanwezigheid, als teken dat Hij zich daaraan had verbonden:

"Toen werd de ontmoetingstent overdekt door een wolk en werd de tabernakel gevuld door de majesteit van de HEER. Mozes kon de ontmoetingstent niet meer binnengaan, want de wolk rustte daarop en de majesteit van de HEER vulde de tabernakel. Zolang hun tocht duurde, trokken de Israëlieten pas verder wanneer de wolk zich van de tabernakel verhief. Wanneer de wolk niet opsteeg, trokken ze niet verder; ze wachtten tot de wolk weer opsteeg. Zolang hun tocht duurde, rustte overdag de wolk van de HEER op de tabernakel, 's nachts verscheen er een vuur in, dat voor alle Israëlieten zichtbaar was." (Ex. 40,34-40) - (Zie ook Gez. 614 OKK-gezingboek)

Ark en tafel onderdeel van Israëls godsdienst

Israëls godsdienst was voornamelijk geconcentreerd in en rondom de tabernakel. Zo stonden ark en tafel in de tabernakel, maar waren voor de 'gewone' Israëliet niet zichtbaar. Want alleen een priester had toegang tot de tabernakel en wat de ark betreft was alleen de hogepriester bevoegd deze te naderen.

In tegenstelling tot het volk van Israël heeft de maker van de communiebank deze heilige voorwerpen wel voor de gemeente van Christus zichtbaar gemaakt.

Nieuwe Verbond wijst naar Oude Verbond

Nu kunnen we ons afvragen wat wij te maken hebben met al die "antieke" voorwerpen uit de godsdienst van het oude Israël. U weet dat in de Bijbel we vele malen lezen dat het Nieuwe Verbond (de kerk) gebouwd is op de regels en wetten van het Oude Verbond. De grondlegger van de Kerk van God, Jezus de Christus wordt bijvoorbeeld in de brief aan de Hebreëen de opvolger genoemd van de hogepriester in het Oude Verbond.

"U allen, heilige broeders en zusters, die deel hebt aan de hemelse roeping, richt uw aandacht op Jezus, de apostel en hogepriester van het geloof dat wij belijden, die trouw is aan wie hem heeft aangesteld, zoals Mozes in heel Gods huis zijn taak trouw vervulde. Jezus echter werd groter eer waardig geacht dan Mozes, zoals de bouwer van een huis meer eer krijgt dan het huis zelf. Elk huis heeft zijn bouwer, maar God is de bouwer van alles. Mozes vervulde trouw zijn taak in heel Gods huis, als dienaar die getuigde van de komende openbaringen, Christus echter is trouw als Zoon die over dat huis is aangesteld. Wij vormen dat huis, mits we trots en zonder schroom vasthouden aan datgene waarop wij hopen." (Hebr. 3,1-6)

Het Oude Verbond, waarvan de godsdienst van Israël de basis vormt, kan in de Kerk van God en zijn Christus niet worden genegeerd. (Rom. 3,21; 7,12).

Daardoor kunnen de afbeeldingen aan de communiebank voor ons zichtbare tekenen (symbolen) van ons geloof worden. Jezus zegt daarover:

"De Wet en de Profeten gaan tot aan Johannes: sindsdien wordt het koninkrijk van God verkondigd, en iedereen wordt met klem genodigd binnen te komen. Maar nog eerder vergaan hemel en aarde dan dat er ook maar één tittel van de wet wegvalt." (Luc. 16,16,17).

Symboliek leert ons het geloof beter kennen

In de tijd dat de bank gemaakt werd had deze de belangrijke functie om de gelovigen te onderwijzen in het geloof. Daardoor is de bank veel meer dan een fraai meubel met houtsnijwerk. Op de plaats waar ze staat (midden in de Christelijke gemeente) getuigt ze van ons geloof en van de zekere hoop op de komst van het Lam dat de dood heeft overwonnen.

Haar afbeeldingen getuigen van het geloof dat Gods genade voor zondaren oneindig groot is. (zie o.a. Jes. 61,1; Mat. 12,21; Efez. 1,7-8)

Vervolg uitleg symboliek van de communiebank

We vervolgen deze artikelenreeks met de beschrijving van de panelen aan de voorzijde die links en rechts van het middelste paneel (Lam op het boek met de zeven zegels) zijn aangebracht.

De ark van het Verbond

In het linker paneel is de **ark** afgebeeld (ook genoemd: 'ark van het Verbond'). De beschrijving van deze ark (die de vorm van een draagbare kist had) vinden we in Exodus 25,10-22; 37,1-9. De ark werd geplaatst in de tabernakel en werd aan het zicht onttrokken door een gordijnwand (in het heilige der heiligen: Exod. 26,23; 40,21).

De ark was een bijzonder voorwerp omdat Gods Naam daarmee was verbonden: "*die van de HEER van de hemelse machten, die op de cherubs troont*". (2 Sam. 6,2) De ark werd dan ook 'allerheiligst' genoemd. Deze heiligheid werd onder andere benadrukt toen een priesterzoon om het leven kwam die de ark die van de wagen dreigde te vallen tegenhield en daarbij aanraakte. (2 Sam. 6,6-11)

De ark was de plaats waar God met Mozes sprak. Begrijpelijk dat de ark voor de Israëlieten "allerheiligst" was (Num. 7,89 - zie ook Exod. 25,22). Immers, God zelf daalde daar (symbolisch) neer tussen de twee engelenfiguren (cherubs) in de gestalte van een wolk.



De maker heeft deze wolk ook afgebeeld tussen de twee engelenfiguren (cherubs).

Eén keer per jaar op de "grote verzoendag" voerde de hogepriester allerlei voorgeschreven rituele handeling uit, waarvan het sprenkelen van bloed op het deksel van de ark tussen de twee daarop geplaatste engelen (cherubim) de belangrijkste was. (Lev. 23,26 en 27; Lev. 16)

Op deze grote verzoendag kreeg Israël de zekerheid dat alle zonde en schuld vergeven werd. Maar omdat onze hemelse Hogepriester dienstdoet in het heiligdom van de ware tabernakel (in de hemel) hebben ook wij de zekerheid dat wij genade ontvangen voor onze ongerechtigheden. Onze zonden zal God niet meer gedenken. (Hebr. 4,13-16; 8,12)

De ark getuigt van Gods genade aan ons geschonken

Door de ark in de communiebank te tonen wordt ons geleerd welk een genade wij hebben ontvangen door het offer van Christus, die de weg tot God heeft vrijgemaakt en in wie wij de Vader mogen herkennen. (Rom. 5,1) Want Jezus de Christus wordt genoemd: "de afstraling zijner heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen". (Hebr. 1,3)

In Jozua 4 lezen we het verhaal van het overtrekken door het volk van de rivier de Jordaan bij de intocht van het "beloofde land". Daarbij speelde de ark een bijzondere rol doordat het water van de Jordaan bij het betreden met de ark werd tegengehouden en het volk de drooggevallen rivier kon overtrekken.

In de symboliek van de Kerk wordt de Jordaan vaak als symbool genoemd van de scheiding tussen leven en dood. Bij het sterven trekt de mens de Jordaan over en betreedt het "beloofde land".

In de ark lag de verbondstekst (10 geboden)

Behalve de functie op grote verzoendag en de beschrijving dat God zelf daar neerdaalde tussen de cherubs, om door Mozes zijn wetten en voorschriften bekend te maken lag in de ark (kist) een bijzondere voorwerp.

Dit waren de twee stenen tafelen (In Exod. 25,16: "verbondstekst" genoemd - Deut.10. 4 en 5: tien geboden door God zelf geschreven). Ze herinneren Israël en ook ons als leden van de kerk van Christus aan de geboden van het Oude Verbond die het fundament zijn voor de manier van omgang met God en de naaste. Samengevat leren ze ons: "Heb God lief boven alles en de naaste als jezelf." (Marc. 12,29-31)

Staf van Aäron en kruik met manna

In Hebr. 9,4 wordt vermeld dat de staf van Aäron en een kruik met manna er ook werden bewaard. Dit strookt niet met 1 Kon. 8,9 en 2 Kron. 5,10, waar wordt vermeld dat alleen de stenen tafelen (10 geboden) in aanwezig waren.

Een verklaring van deze tegenstrijdigheid is dat deze staf en kruik, die een grote symbolische betekenis hadden in verband met de wonderlijke verlossing uit de slavernij en Gods zorg (manna) gedurende de woestijntocht, niet in maar nabij de ark waren geplaatst (voor Gods aangezicht).

Zo dient de symboliek van de de staf van Aäron (zie Num. 17,10) het feit dat God zelf aanwijst wie Hem dienen zullen en dat mensen daarin geen invloed of stem behoren te hebben.

De kruik met manna wordt genoemd in Exod.16:33. Deze kruik is een herinnering aan en een getuigenis van Gods liefdevolle zorg voor zijn volk.

In de volgende aflevering zullen we de verdere symboliek van de voorzijde van de communiebank (waaronder de tafel met toonbroden) verder behandelen.



Tafel met toonbrood (Communiebank Enkhuizen)